

משה חיים פלח

- 1 בגדרי דין נישואין
- 2 בגדר דין ייעוד
- 4 ביסוד דין סימנין דאורייתא
- 6 בגדר דינא דחיישינן לשאלה
- 8 בגדר דינא דאם נשאת לא תצא

בגדרי דין נישואין

וכן היא לא אוננת ולא מעמאת לו מתה אינו יורשה מת הוא גוצה כתוצתה עבד זה מאמר מיציעיא ואלא לענין מסירה לחופה מאי נישואין עושה ולא צעיא מסירה לחופה או דלמא אירוסין עושה וצעיא מסירה לחופה כו', ומצואר דודאי מאמר לא עדיף מקידושין דעלמא ולא עביד נישואין, ותמכו התוס' שם דהא צפרק החולץ (לע א) אמרינן דקסבר רבא מאמר לבית שמאי עושה ודאי ארוסה וספק נשואה ודאי ארוסה לדחות צלרה וספק נשואה לחלוק צנכסיס, ותירצו תוס' וז"ל וי"ל דהכא גרס רבה רבו של אציי דמסיק עלה אמר ליה אציי ולקמן גרס רבא שהוא אחר אציי עכ"ל, ומצואר לכאורה דאציי סבר דודאי מאמר לא עדיף מקידושין דעלמא ולא עביד אלא אירוסין, אך רבא פליג דאפשר דמאמר עביד נישואין.

אמר רב הונא חופה קונה מקל וחומר כו' ומה כסף שאינו גומר קונה חופה שגומרת אינו דין שתקנה כו' אמר רבא שתי תשובות צדצר חדא דשלש תנן וד' לא תנן ועוד כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין וכי גמרי' חופה שלא ע"י קידושין מחופה שע"י קידושין, א"ל אציי הא דקאמרת ג' תנן וד' לא תנן תנא מילתא דכתיבא צהדיא קתני מילתא דלא כתיבא צהדיא לא קתני ודקאמרת כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין רב הונא נמי הכי קאמר ומה כסף שאינו גומר אחר כסף קונה חופה שגומרת אחר כסף אינו דין שתקנה.

והנה צפרק ארצעה אחין (כע צ) צעי רבה מאמר לבית שמאי (דבוי דאורייתא) נישואין עושה או אירוסין עושה אמר ליה אציי למאי הלכתא חילימא לירשה וליעמא לה ולהפר נדריה השתא ארוסה צעלמא תני ר' חייא אשתו ארוסה לא אונן ולא מעמא לה

פירכה בעלמא, אלא דלא אשכחנא כלל במלמד
דאית ליה כה אלא למעבד גמא.

ובדעת אציי דלא חייש לזה, נראה דס"ל
דחופה אינה גמר קנין הקידושין,
אלא הויא קנין צפני עלמו ולא השיבא גמר
קנין הקידושין, ולהכי שפיר מלינן למילף הכי.

ומעתה יש לומר דאציי לטעמיה דס"ל דקנין
הנישואין ע"י חופה הוי קנין צפני
עלמו, שפיר פריך דודאי מאמר לא עדיף
מאירוסין דעלמא ואינו קונה קנין נישואין,
ואף דיצמה זקוקה ועומדת ועדיפא מאשה
דעלמא, דמ"מ לענין הנישואין דהוי קנין צפני
עלמו ליכא מעליותא כלל צמה דהויא כבר
זקוקה ועומדת, אך רצא לטעמיה דס"ל
דהחופה אינה קנין צפני"ע אלא גמר קנין
האירוסין, שפיר סבר דאף דצאשה דעלמא לא
מהני כסף אלא למעבד אירוסין, מ"מ ציממה
דזקוקה ועומדת ודמיא קלת לארוסה, שפיר
אפשר דמאמר גומר הקנין לגמרי ועבד
נישואין.

ולכאורה נראה לדון דאציי ורצא אזלי
לטעמיהו צסוגין, דהנה צהא
דלא חייש רצא לשינויא דאציי דרצ הונא הכי
יליף ומה כסף שאינו גומר אחר כסף קונה
חופה שגומרת אחר כסף אינו דין שתקנה, יש
מהאחרו' דציארו דס"ל דהא דחופה אינה
גומרת אלא ע"י קידושין ל"ה פירכה בעלמא,
אלא דלא אשכחנא כלל בחופה כה לקנות
תחילת קנין אלא לגומר קנין דמטיקרא, וע"ד
הא דאמרין לעיל (ד ג) גבי ציאה מה יצמה
שאין נקנית בכסף נקנית צציאה זו שנקנית
צכסף אינו דין שנקנית צציאה כו' משום
דאיכא למימר מטיקרא דדינא פירכה מהיכא
קא מייתית לה מיצמה מה ליצמה שכן זקוקה
ועומדת תאמר צזו שאין זקוקה ועומדת,
והקשו תוס' דאכתי נימא הכי ומה יצמה
שאע"פ שהיא זקוקה ועומדת אין נקנית
צכסף ונקנית צציאה אשה שאינה זקוקה
ונקנית צכסף אינו דין שנקנית צציאה, ותירו'
צשם הר"ר אלעזר דהכי פירושו שכן זקוקה
ועומדת שציאה זו אינה עושה אלא גומרת
קדושי ראשון ומשום דאשכחן ציאה גומרת לא
נאמר שתקנה תחלת קנין, והיינו דאין זו

בגדר דין ייעוד

העצריה שאציה מוכרה שלא מדעתה, אך
התוס' פי' דהיינו הא דהאדון מייעדה צכסף
מקנתה צע"כ דאז וצע"כ דצת, ועמד החזו"א
(סי' קמח לסוגין) דמצואר מדצריהם דאף למאי
דאכתי לא ידעינן קידושי כסף, מ"מ איכא דין
ייעוד צכסף, אך תמה דלקמן (ט ג) פרכי' אס
כן נערה המאורסה דאמר רחמנא צסקילה
היכי משכחת לה אי דאקדיש והדר בעיל

חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי
תיתי לא ליכתוב רחמנא צשטר ותיתי
מהנך מה להנך שכן הנאתן מרובה לא ניכתוב
רחמנא צציאה ותיתי מהנך מה להנך שכן
קנינן מרובה לא ניכתוב רחמנא צכסף ותיתי
מהנך מה להנך שכן ישנן צע"כ וכ"ת כסף נמי
צע"כ צאמה העצריה צאישות מייהא לא
אשכחן, ופירש"י כסף נמי בעל כרחא צאמה

למינקט הכ נפק"מ לא נקט לה נמי גזי ייעוד
 יעו"ש, ומצואר להדיא צדצריו דאי ייעוד
 אירוסין עושה אית לה דין נערה המאורסה
 צדסקילה.

אולם הנה יעוין צתוס' הרא"ש צסוגין,
 דצט"א צהא דצעינן למילף כסף
 משער וציאה ופרכי' מה לשער וציאה שכן
 ישנן צע"כ וכי תימא כסף נמי צע"כ צחמה
 העצריה צחישות מיהא לא אשכחן, השמיע
 דצרי פירוש התוספות, ורק לקמן צע"צ דיליף
 ר"ה דחופה קונה מכסף שער וציאה ופרכי'
 מה להלד השוה שצבן שכן ישנן צעל כרחה
 הציא קושית רצנו חס דעל פירש"י יעו"ש,
 ולפ"ז נראה לכא' דהכא צע"א גזי הלד השוה
 דכסף משער וציאה איזל כפירש"י וכדעת
 היש מיישצים פירוש הקונטרס דהציאו תוס'
 צסו"ד דמה דהאצ מוכר את צתו לאמה שפיר
 חשיצ צעל כרחה (ועי' מהרש"א) אך לקמן
 דאמרינן הכי אף גזי כסף קידושין, הוכרח
 לפרש כר"ת דקאי על ייעוד [אך הכא לא ניתא
 ליה לפרש על ייעוד, דכיון דאכתי לא קיס לן
 קידושי כסף מסתצרה דאף צייעוד לא מהני,
 ומדשתיק לרש"י סתמא מודה ליה,
 דה"תוספות" הן הוספות לפירוש רש"י, וכל
 מאי דלא פליגי עליה להדיא סתמו כפירוש
 דמפרשי כוותיה, ואף דלקמן העתיק קושית
 ר"ת גם לענין מכירה יעו"ש].

ויעוין עוד צתוס' הרא"ש לקמן (יע א) דנעה
 עפי דהא דאמרינן דלריך ליעדה היינו
 דצעינן דיחא מרלונה ולא צעל כרחה דאי
 נפרש ליעדה הודעה צעלמא ואפי' צעל כרחה
 ואין רריך אלא דיודיעה אמאי תלינן ליה התס

צעולה היא אי דאקדיש ולא צעיל לאו כלום
 הוא כו', והרי מסקינן דייעוד אירוסין עושה
 וא"כ הא שפיר משכחת לה נערה המאורסה
 צקידושי ייעוד יעו"ש.

ונתבאר לעיל דהנה עיקר הדצר דאף אי
 צעלמא לא מהני קידושי כסף מ"מ
 צייעוד מהני לריך ציאו, ונתצאר ע"פ
 משמעות דצרי הרמצ"ס צהל' מלכים (פ"ד
 ה"ד) לוקח מכל גצול ישראל נשים ופלגשים
 נשים צכתוצה וקדושין ופלגשים צלא כתוצה
 וצלא קידושין אלא ציחוד צלצד קונה אותה
 ומותרת לו אצל ההדיוט אסור צפילגש אלא
 צחמה העצריה צלצד אחר ייעוד עכ"ל,
 ומשמע דייעוד אמה העצריה אינו אלא
 פילגש, ויש לומר דמה"ט מהני צזה כסף אף
 אי צקידושין דעלמא לא מהני.

ועפ"ז נתצאר לדון ליישצ, דאף דקי"ל
 דייעוד אירוסין עושה מ"מ י"ל דלית
 ציה דינא דנערה המאורסה צסקילה, דכיון
 דאין זה כקידושין דעלמא אלא דין פילגש ול"ל
 שס נערה מאורסה.

אולם הנה לקמן (יה צ) דצעי אי ייעוד
 אירוסין עושה או נישואין עושה
 אמרינן דנפקא מינה ליורשה וליעמא לה
 ולהפר נדריה, ויעוין צתוס' הרא"ש שס דעמד
 אמאי לא קאמר נמי נפק"מ לענין אי הויא
 צסקילה או צחנק, ולמשנ"ת מצואר היעצ
 דאף אי אירוסין עושה לית לה דין נערה
 המאורסה דצסקילה, אך התוס' הרא"ש שס
 תי' דהכי"נ אלא איידי דגזי צעיא דציאה
 אירוסין עושה או נישואין עושה (י א) לא מלי

ומעתה יש לומר דהתוס' הרא"ש לטעמיה דדין ייעוד כדין קידושין דעלמא ולמאי דלח ס"ד קידושי כסף ה"ה לדיכא ייעוד בכסף וכדצרי החזו"א, ומה"ט נקט דאף זייעוד איכא דין סקילה דנערה המאורסה, אך צשיעת התוס' דידן אכתי יל"ד כדנתצאר דאף אי ייעוד אירוסין עושה לית ציה דין סקילה דנערה המאורסה.

צפלוגתא דמעוה הראשונות לקידושין ניתנו, והא כיון דאינו אלא גזירת הכתוב שיודיענה תחילה ויקדשנה בעל כרחא אף למ"ד לקידושין ניתנו נימא הכי, ועוד דמסתבר לפרש שצריך ליעדה מדעתה ולא בעל כרחא דאי הודעה בעלמא קאמר פשיעה כשהוא אומר הרי את מיועדת לי הרי הודיעה מה לי אם הודיעה רגע אחד תחילה מה לי אם הודיעה צשעת היעוד עכ"ד והוא דלח כדכעתיק הכא בע"צ פירוש התוס'.

ביסוד דין סימנין דאורייתא

ועוד ל"צ להנך שיטות דכמה סימנין אמלעיים לא מהנו כדין סימן מוצבה, ולכאורה אי נדון צזה דין רוב, הא ודאי לא שכיח כלל דליתרמו כמה סימנין אמלעיים כאחד וואמנס מלינו צריש פירקין דפרכי היתה לה חמות אינה חוששת אמאי הלך אחר רוב נשים ורוב נשים מתעצרות ויולדות מיעוט מפילות וכל היולדות מחלה זכרים ומחלה נקבות סמוך מיעוטא דמפילות למחלה נקבות והוו ליה זכרים מיעוטא וליחוש, ולכאורה צשהתה כמה שנים אית לן למיחש לכמה לידות וא"כ איכא דרוב דצחדא לידה עכ"פ איכא זכר, וצפשוטו נראה דדיינין על כל לידה צפני"ט, ולכא"י יתכן לדון עד"ז הכא דאית לן למידן על כל סימן צפני"ט אי חיישינן דאיתרמי כוותיה צאחר ויל"ד ואכמ"ל.

ובפרק אותו ואת בנו (חולין ט"ז א) איתא אמר אביי עבי קליה צר חמרה לניף קליה צר סוסיא ואמר רב פפא רבצן אודניה

בפרק האשה צתרא (ק"ב א) אין מעידין אלא על פרנף פנים עם החועס אף על פי שיש סימנין צגופו וצכליו כו' למימרא דסימנין לאו דאורייתא ורמינהי מלאו קשור צכים וצארנקי וצטבעת או שנמלא צין כליו אפילו לצמן מרובה כשר אמר אביי לא קשיא הא רבי אליעזר צן מהצאי הא רבנן דתניא אין מעידין על השומא ר' אליעזר צן מהצאי אומר מעידין מאי לאו צהא קמיפלגי דמר סבר סימנין דאורייתא ומר סבר סימנין דרבנן כו', ול"צ יסוד הנידון אי סימנין דאורייתא.

והנה לפו"ר היה נראה דדין סימנין הוי כעין דין רוב, דרוב פעמים לא שכיח דליתרמו צ' דצריש השוים צסימניהם, וכן לא שכיח דיכוין סימנין הדצר כסומא צארובה וכיו"צ, אך ל"צ א"כ יסוד הנידון ומ"ט דמ"ד סימנין לאו דאורייתא, ועוד דאף למ"ד סימנין דאורייתא הרי חזינן דילפי' ליה מקרא (צ"ז ב) א.

מבואר כלל, דלכאורה לענין אצידה הנידון אי חיישינן דילמא איתרמויי איתרמי, ומה ענין זה לסימנין דהתם [ויעוין בחידושי הרמב"ן שם].

ונראה לבאר דיסוד דין סימנין דאורייתא הוא, דכיון דלא שכיח כ"כ דליתרמו שני דברים השוים צסימניהן, כאשר אנו רואים בדבר צסימניו, חשיב הכרת הדבר, וכעין דינא דעצמות עין, ואף אי ל"ש צזה צזה גדר דין רוב, אלא דהא נמי חשיב הכרת הדבר, וממילא סמכינן ע"ז, ואף דצחמת אפשר דאיכא נמי דבר אחר השוה צסימניו לזב"ה.

ובפרק גיד הנשה (חולין נ"ב ז) ס"ד מעיקרא דסימנין עדיפי טפי מעצמות עין, ומסקינן דעצמות עין עדיפא מסימנין יעו"ש, ומשמע דתרווייבו צני חדא ציקתא ניבה, אלא דמיציעו לן הי מיינייבו עדיף.

וכן נראה צציהור שיטת רש"י צפרק אותו ואת צנו, דהנה לכאורה היה נראה דרוב הפרדים צני חמרא עצי קולייבו ורצרבן אודנייבו וזוערא גנוצתייבו, ואילו רוב פרדים צני סוסיא הוי איפכא דלניף קלייבו וזוערן אודנייבו ורצה גנוצתייבו, ולכאורה ראוי

וזוערא גנוצתיב צר חמרא זוערן אודניב ורצה גנוצתיב צר סוסיא כו' אמר ליה ר' אבא לשמעיה אי מעיילת לי כודנייתא צריספק עיין להנך דדמיין להדדי ועייל לי אלמא קצבר אין חוששין לזרע האב וסימנין דאורייתא [דלמ"ד אין חוששין לזרע האב אסור להנהיג פרד צר חמרא דדיניה כחמור גמור עס פרד צר סוסיא דדיניה כסוס גמור, אלא דסמכינן אהנך סימנין] ופירש רש"י וז"ל מדסמין אסימנין ושרי אסורא עלייבו ש"מ הא דסמכינן אסימנין צחצרת אצדה כדאמרין צאלו מליאות דאורייתא היא, דאי דרצנן נהי דעצוד רצנן תקנתא צממונא צאיסורא מי מלו מתקני, אלא ש"מ דאורייתא היא והתם צאלו מליאות מיציעיא לן סימנין דאורייתא או דרצנן עכ"ל.

ובחידושי הר"ן שם תמה צשם הרמב"ן וז"ל מה ענין זו לזו אפילו כשתמלא לומר סימנין אלו דאורייתא, י"ל שאין מחזירין אצידה צסימנין דילמא מחזא חזא, א"נ כסומא צארוצה אלא ודאי סימנין אלו קאמרין שהן עיקר לסמוך עליהם צענין זה עכ"ל, ומשמע דעלם הא דמדמינן דין סימנין דהתם לסימנין דאצידה לא הוקשה לו, אלא רק משום דלענין אצידה איכא נמי למיחש לרמאות, אך לכאורה עלם הדבר נמי אינו

* **ושו"ר** צח"י בגרנ"פ (פי' אלו מליאות או קנד) דלידד לבאר כעין זה, דיסוד דינא דסימנים הוי גדר ד"סתמא", דצסימני אצידה נתחדש דכל היכא דהסימנים מורים שזוכי אצידתו אין לנו לחוש דאתרמי אצידה אחרת ואין כאן סיבה לספק, ומינה ילפינן לכל התורה כולה דאע"ג דאין כאן ראיה צרורה אהבו הסימנים לסלק הספק, ואין לנו לחוש דילמא אתרמויי אתרמויי יעו"ש ויישב צזה קושית הנוצ"י (אהע"ז קמא סי' נא) דכיון דמהני סימנין צדשצ"ע אמאי לא מהני צנפשות, וכן בק' אמאי לא להולאת ממון, וכתב בגרנ"פ שם דלהולאת ממון צענין ראיה צרורה וכן צנפשות, משא"כ צדשצ"ע ושאר דינין סמכינן על סתמא .

קליה, וכבר ביארו האחרו' דצכה"ג לא נאמרה הלכתא דרוז ואכמ"ל.

אלא טעמא דסמכינן אהנך סימנין למ"ד סימנין דאורייתא, נראה דהרי הא דעבי קליה ורצבן אודניה וזוערא גנוצתיה הוי צר חמרא, היינו משום דבהנך דברים הרי הוא דומה לחמור, וא"כ ע"י הנך סימנים הרי אנו רואין אותו ומכירין אותו כחמור, ולמ"ד סימנין דאורייתא סמכינן אהך הכרה, וכדנתבאר דזהו יסוד דין סימנים דאורייתא.

למיזל צזה צתר רוצא, אולם נראה דל"ש הכא דין רוצ, ומשום עלנס הא דרוז הפרדים צני חמרא עבי קליהו, אכתי אינו מורה כלל דהך פרד דעבי קליה הוי צן חמור, דהרי אכתי יתכן דכל הפרדים צני סוסיא נמי עבי קליהו, אלא כיון דרוז הפרדים צני סוסיא לניף קליהו, והאי עבי קליה, אמרינן דע"כ האי צר חמרא הוא, אך עלס הרוז אינו מורה על דבר זה, אלא רק צדרך בוכחה, דאם איתא דצן סוסיא הוא היב ראוי ע"פ הרוז דיבא לניף

בגדר דינא דחיישינן לשאלה

ובב"מ (כז ז) תא שמע חמור צסימני אוכף אימא צעדי אוכף כו' כליו דחיישינן לשאלה, אי חיישינן לשאלה חמור צסימני אוכף היכי מהדרינן לא משאלי אינשי אוכף משום דמסקצ לה לחמרא.

והנה צעיקר הא דאילטריך קרא דמהדרינן חמור צסימני אוכף, תמה צחידושי הגרנ"פ (שס אר קמח) דכיון דלא חיישינן לשאלה פשיטא דמהדרינן, דכיון דידעינן דהך אוכף ידידיה ממילא ידעינן דחמור נמי ידידיה [ודוחק לומר דהא גופא אשמעינן דלא חיישינן לשאלה] יעו"ש.

והנה אהא דפרכי' צסוגין ממלאו קשור צכים צארנקי וצטבעת היכי מהדרינן ניחוש לשאלה פירש רש"י צסוגין אף על פי שהוא מכיר את הכים יש לחוש שמא השאילו לאחר וקשר צו גע זה והחזירו לזה ושכח צו

אף על פי שיש סימנין וכו' למימרא דסימנין לאו דאורייתא ורמינהי מלאו קשור צכים וצארנקי וצטבעת או שנמלא צין כליו אפילו לצמן מרוצה כשר אמר צציי לא קשיא הא רבי אליעזר צן מהצאי הא רצנן דתניא אין מעידין על השומא ר' אליעזר צן מהצאי אומר מעידין כו' ואיכא דאמרי אמר רצא דכולי עלמא סימנין דרצנן והכא צשומא סימן מוצבה קא מיפלגי מר סצר סימן מוצבה ומר סצר לאו סימן מוצבה, ולהך ליטנא דאמר רצא סימנין דאורייתא הא קתני אף על פי שיש סימנין צגופו וצכליו גופו דארוך וגוץ כליו דחיישינן לשאלה ואי חיישינן לשאלה חמור צסימני אוכף היכי מהדרינן לא שיילי אינשי אוכפא דמסקיב ליה לחמרא, מלאו קשור צכים וצארנקי וצטבעת היכי מהדרינן טבעת חייש לציופי כים וארנקי מנחשי אינשי ולא מושלי ואיצעית אימא כליו צחיורי וסומקי, ויל"ע מהו יסוד הנידון אי חיישינן לשאלה.

לענין כים למאי דמסקינן דלא מושלי אינשי, כל דנקטינן דפלוני צעליו של הכים, ממילא חזינן צזה דאף הדצר המונח צכים הוי דפלוני.

ומעתה יש לבאר הא דמצואר בגמ' [לפירוש רש"י] דאי חיישינן לשאלה, אף צמלאו הוא עלמו לא מהני, ולכאורה קשה דסתמא דמילתא הא יודע הוא דלא בשאילו, ומאי חשש שאלה שייך צזה.

אך למשנ"ת יש לבאר, דכל היכא דאורחא דאינשי לאושלי האי מידי, אף דהשתא ידעינן דלא בשאילו, לא מהני, דהרי חזינן דמסברא סלקא דעתין דלא מהני כלל סימני האוכף לחמור וסימני הכים למה שצתוכו, אלא דילפי' מקרא ד"חמור" דמהדרינן אף חמור צסימני אוכף, ויש לומר דכל הא דנתחדש דמהני אף סימני האוכף, היינו דוקא צמידי דלא מושלי לעולם, דצזה ע"י דנקטינן דפלוני צעל האוכף, ממילא חזינן צזה דאיבו נמי צעל החמור כיון דלעולם האוכף והחמור דחדא נינהו] אף כל מידי דאורחא דאינשי לאושלי [וכגון צכים למאי דס"ד דמושלי אינשין] הרי אף דנקטינן דפלוני צעל הכים, אכתי לא חזינן צזה דאיבו הוי נמי צעלים על מה שצתוכו [ואף דע"כ הא צבהא תלי, אף הרי אף לענין הכים לית לן צירור גמור דהוי ידידי, אלא דסמכינן צזה על דינא דסימנים דחשיצ הכרת הדצר, והא מהני רק לענין הדצר עלמו וכדנ"ל].

את הגע, ול"צ לכאורה כיוון דאיבו זוכר דלא בשאילו היאך ניחוש לשאלה, ולכאורה דחוק לומר דחיישינן שמא בשאילו ושכח עלם הדצר דבשאילו ואף דאיבו קאי קמן ואומר צרי לי דלא בשאלתיו ויעוין צראשוניס.

ונראה לדון צצואר הדצרים, דאילטריך קרא לאשמעינן דמהדרינן חמור צסימני אוכף, ע"פ משנ"ת לעיל צגדר דינא דסימנים, דצאמת אין זו הוכחה, וכן ל"ש צזה הלכתא דרוב, אלא יסוד הדיון דחשיצ הכרת הדצר ע"י הסימנים, וילפי' האי דינא מקרא, ויש לומר דס"ד דלא מהני הכרת הדצר אלא לענין הדצר עלמו, אף לא מהני לפסוק ע"פ זה דינו של חפץ אחר, ואף אי לא חיישינן לשאלה וע"כ הא צבהא תליא, דהרי צאמת אף לענין הדצר עלמו לית לן צירור ממש דהוא של המאצד, אלא דנתחדש לדון את הכרת הסימנים כהכרת הדצר, וס"ד דהיינו דוקא כלפי הדצר עלמו, ואשמעינן קרא דמהדרינן אף חמור צסימני אוכף.

ומעתה יש לבאר יסוד דינא דחיישינן לשאלה, דיש לומר דאף אליצא דאמת הכרת הדצר מהניא רק לדצר עלמו, ולא מהני לדצר אחר דתלי ציה, אלא דצמידי דלא מושלי אינשי, כאוכף החמור, כיון דלעולם אוכף החמור הוי של צעל החמור, כל דנקטינן ע"פ הסימנים דהך אוכף הוי דפלוני, ממילא חזינן צזה נמי דאף החמור דפלוני, דחדא נינהו, כיון דלעולם לא מושלי אינשי אוכפא דחמרא. וכן

בגדר דינא דאם נשאת לא תצא

סהדי השתא דאשת איש היא ואילו אתו מעיקרא מקמי דתנסיב לא הוה שבקינן לה לנסובי, כיון דלצטר דאינסיב הוא דאתו ליה הני סהדי ואכתי ספק אשת איש היא, מספק לא מפקינן לה מתותי גצרא דהא איכא סהדי דנשאת על פיהם דקא מסהדי דלאו אשת איש היא, ולא מפקינן לה מתותיה האי צעל שני חלא צראיב צרורה כו' עכ"ל, ויעוין עוד בליקוטי הר"י מיגש (גיטין ע 6) [אחא דתנן צריש גיעין אס יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו ופרכי' צגמ' ערער דמאי אילימא ערער תרי תרי ותרי ניבהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהנין ופירש הר"י מיגש וז"ל לא מתוקמא חלא קודם שתנשא, אבל לאחר שנישאת כיון דאיכא תרי דמקיימי ליה לגיעא אע"ג דאיכא תרי דפסלי ליה לא מפקינן לה מתותי גצרא מספיקא, חלא סמכי אהני תרי דמקיימי ליה לגיעא ושבקינן לה תותי גצרא עכ"ל.

ויעוין צר"י מיגש (ספ"ק דכתובות) וז"ל ולענין לאוסרה על צעלה למדנו כו' והיכא דחינו קאמר שמא ואיבי קאמרה צרי איכא לפלוגי צה דחי האי שמא דקאמר צעל לא שייך ציה שום מעשה ודאי כלל חלא ספק הוא דצרי מעיקרו אס זינתה כלל אס לא זינתה לא מתסרא עליה מספיקא דהיינו דאמרינן צכל דוכא מספיקא לא מפקינן ממונא ואיתתא מתותי צעלה, ואס יש שס מעשה ודאי נעשה צה מעשה מיבו איכא למימר צאונס זינתה והיא מותרת או צראון זינה והיא אסורה כו' ואי איבי לא מודית חלא

נפל למיס צין שיש להן סוף צין שאין להן סוף אשתו אסורה אמר רבי מאיר מעשה צאחד שנפל לצור הגדול ועלה לאחר שלשה ימים אמר רבי יוסי מעשה צסומא שירד לעצול צמערה וירד מושכו אחריו ושהו כדי שתלא נפשס והשיאו את נשותיהם כו' תנו רצנן נפל למיס צין שיש להם סוף צין שאין להם סוף אשתו אסורה דצרי רבי מאיר וחכ"א מיס שיש להם סוף אשתו מותרת ושאין להם סוף אשתו אסורה כו' ההוא דהוה קאמר ואזיל מאן איכא צי חסא עצע חסא אמר רב נחמן האלקיס אכלו כוורי לחסא מדיצוריה דרב נחמן אזלא דציתבו דחסא ואינסצא ולא אמרו לה ולא מידי, אמר רב אשי שמע מינה הא דאמור רצנן מיס שאין להם סוף אשתו אסורה הני מילי לכתחלה אבל אי נסיב לא מפקינן לה מיניה, והנה צפשוטו גדר האי דינא דאף דבחמירו צמים שאין להם סוף דלא תנשא, היכא דצבר נישאת לא החמירו להוציאה.

אולם צשיעת הר"י מיגש נראה לדון לכאורה ביאור אחר צזה, דהנה לעיל צר"פ האשה רצה (פ"ה צ) תניא שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואס ניסת לא תלא ר' מנחם צרבי יוסי אמר תלא א"ר מנחם צר' יוסי אימת אני אומר תלא צזמן שצאו עדים ואח"כ ניסת אבל ניסת ואח"כ צאו עדים הרי זו לא תלא, ויעוין צר"י מיגש (צ"צ לא צ) שכתב וז"ל חלא נשאת ואח"כ צאו עדים לא תלא חלמא אע"ג דאתו

ונראה לדון בדעת הר"י מיגש, דיסוד דינא דצמים שאין להם סוף לכתחילה לא תנשא, היינו כעין דינא דלא אזלינן בממון צתר רוצא, וה"נ לא סמכינן ארוצא לאפוקי ממונא מתותי בעלה, ואף דהספק שמא מת הא נמי חשיב כהולאת אשה מצעלה, ולא סמכינן צזה ארוצא, אולם היינו דוקא כל זמן שלא נשאת, אך אחר דנשאת לאחר "לא מפקינן לה מינייה" דהשתא חשיב הצעל השני כמוחזק ולא מפקינן לה מינייה [דצאישות ליכא חסרון דלא מהני תפיסה בצפיקות ואכמ"ל] והכא נמי לא שייך דין ספיקא דאורייתא לחומרא, דלענין דין האיסור שפיר סמכינן ארוצא ככל התורה כולה [מיהו יעוין בדברי הרמב"ם (פ"ז מנחלות ה"ג)].

קאמרה שלימה הייתי הוה ליה כצרי וצרי הלכך חזינן אי חד ספיקא הוא מתסרא עליה דכיון דאיכא מעשה ודאי הוה ליה ספיקא דאורייתא וספיקא דאורייתא לחומרא כו' עכ"ל, ומצוה מדצרי הר"י מיגש בכל הכך דוכתא, דכשם דלא מפקינן ממונא מספיקא ה"נ לא מפקינן איתתא מספיקא מתותי בעלה, מלבד בגוונא דשייך דינא דספיקא דאורייתא לחומרא [והא דצתרי ותרי ל"ש דין ספיקא דאורייתא לחומרא נתבאר צאורך לעיל צפרק האשה רצה] אך ל"צ לישנא דהר"י מיגש דאמרינן צכל דוכתא דמספיקא לא מפקינן איתתא מתותי בעלה, דהיכא אמרינן הכי.